

Θεσμικό Πλαίσιο Λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος

Έχουν ήδη περάσει πέντε χρόνια από την 8^η Μαΐου 2010, ημερομηνία της υπογραφής του Α' Μνημονίου της εθνικής υποτέλειας, που η πλειοψηφία των ελλήνων δεν θέλει καν να τη θυμάται. Η χώρα άμοιρη συνεχίζει να βρίσκεται στα πρόθυρα της *de jure* χρεοκοπίας, με άδεια τα ταμεία, μαζική ανεργία και τον λαό της σε απόγνωση μέσα στην εξαθλίωση και τη μιζέρια. Η νέα κυβέρνηση με τη συμφωνία της 20^{ης} Φεβρουαρίου 2015 έδωσε τον εαυτό της και μαζί, τις προεκλογικές υποσχέσεις *χειροπόδαρα*. Διότι η συμφωνία με το Eurogroup απαιτεί την επέκταση των ισχυόντων δανειακών συμβάσεων και του «προγράμματος», ήτοι του Μνημονίου και δεσμεύει την κυβέρνηση στην «αμετάκλητη υποχρέωση να τιμήσει τις χρηματοπιστωτικές της οφειλές προς όλους τους δανειστές πλήρως και εγκαίρως» και, στην «αποφυγή μονομερών ενεργειών.»¹

Στις μονομερείς ενέργειες προς αποφυγή περιλαμβάνονται οι πολιτικές της κυβέρνησης, που αφορούν δομικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες θα επηρεάσουν αρνητικά το χρηματοπιστωτικό σύστημα, κατεξοχήν, τη διακύβευση της «ανεξαρτησίας» της περιοπτης Τράπεζας της Ελλάδος. Αυτή τη δέσμευση επιβεβαίωσε δημόσια ο υπουργός οικονομικών για την ακούσουν οι δανειστές, οι «αλληλέγγυοι εταίροι» μας, σε πρόσφατη δήλωσή του: «η κυβέρνηση σέβεται το θεσμικό πλαίσιο της ανεξαρτησίας της Τραπεζής της Ελλάδος και πρόσθεσε ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να παραβιάσω την αρχή της ανεξαρτησίας της και να σχολιάσω το έργο της.»²

Δεν είναι εύλογο ο πολίτης να διερωτηθεί τι είδους διαπραγματεύσεις τεσσάρων μηνών είναι αυτές για έναν «έντιμο συμβιβασμό», όταν η κυβέρνηση αποδέχεται να πληρώσει όλα τα χρέη που *βαπτίσθηκαν* δημοσιονομικά, πλήρως και εγκαίρως; Η κυβέρνηση γνώριζε καλά πριν ανέλθει στην εξουσία ότι περίπου το 90% των κρατικών χρεών,³ που έχει αδίκως επωμιστεί να πληρώνει ο ελληνικός λαός και οι απόγονοί του, αφορούν τραπεζικά χρέη ενός αποτυχημένου νέο-φιλελεύθερου νομισματικού συστήματος, που φέρει την επωνυμία Ευρωζώνη. Εξάλλου, γι αυτόν το λόγο μιλούσε για *διαγραφή* του επονεϊδιστου χρέους και *κατάργηση* του Μνημονίου στην προεκλογική εκστρατεία, που εστέφθη με επιτυχία με την επικύρωση της ψήφου του λαού.

Το παράδοξο, πως θα επιτευχθεί η κατάργηση του Μνημονίου και των μέτρων λιτότητας που το συνοδεύουν όταν γίνεται σεβαστό το θεσμικό πλαίσιο της Τράπεζας της Ελλάδος, που έχει την εποπτεία του καταποντισμένου 'ελληνικού' τραπεζικού συστήματος; Η αποτυχία της να ελέγξει την ασύνετη επεκτατική πολιτική των τραπεζών, είτε σε δάνεια, είτε σε κερδοσκοπικά εγχειρήματα και εν συνεχεία να δεχθεί να μεταβιβαστούν στο δημόσιο οι *κολοσσιαίες ζημιές* τους, είναι αδιανόητο. Πως είναι δυνατόν να συμβιβαστούν τα από τη φύση τους ασυμβίβαστα;

Ο κοινός νους αντιλαμβάνεται ότι η Τράπεζα της Ελλάδος, που φέρει επί δεκαετίες το όνομα της Ελλάδος, είναι κρατικός οργανισμός και συνεπώς ενεργεί για το δημόσιο συμφέρον της πολιτείας. Ωστόσο, δια του λόγου το αληθές, είναι *ανώνυμος συμμετοχική εταιρεία* με την συντριπτική πλειοψηφία των μετόχων μετά από 87 έτη λειτουργίας να παραμένει άγνωστη στον ελληνικό λαό. Και όχι μόνο είναι ιδιωτική, αλλά δεν εκδίδει καν το εθνικό νόμισμα από την

¹ European Council, Eurogroup Statement on Greece, February 20, 2015.

² Δήλωση του Υπουργού Οικονομικών Γιάννη Βαρουφάκη στη Βουλή των Ελλήνων- αναφορικά με σχόλιο του Διοικητή της ΤτΕ, Γ. Στουρνάρα για το κυβερνητικό έργο- και πρόσθεσε «ότι σε καμία περίπτωση δεν πρόκειται να παραβιάσω την αρχή της ανεξαρτησίας της Τραπεζής της Ελλάδος και να σχολιάσω το έργο της.» 14 Μαΐου 2015.

³ Macropolis, Greece in Perspective, Where did all the Money Go?, by Yiannis Mouzakis, January 5, 2015.

ένταξη της χώρας στην Ευρωζώνη. Έκτοτε, δεν δανείζει ούτε στο κράτος, αλλά είναι η Τράπεζα της Ελλάδος! Αυτή είναι η τράπεζα που ο υπουργός οικονομικών διακηρύσσει ότι σέβεται το θεσμικό πλαίσιο. Δεν πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε ποιό είναι αυτό το πλαίσιο και εάν πράγματι με τη διατήρησή του, η κυβέρνηση μπορεί να αποφύγει την ταπεινωτική *κηδεμονία* των πιστωτών.

Η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος αποτελεί απόρροια του Πρωτοκόλλου της Γενεύης της 15^{ης} Σεπτεμβρίου του 1927. Το Πρωτόκολλο με τα έξι παραρτήματά του προέβλεπε τους όρους με τους οποίους η Κοινωνία των Εθνών (*The League of Nations*) προτίθεται να συγκατατεθεί για τη συνομολόγηση δανείου στην Ελλάδα αξίας 9.000.000 λιρών Αγγλίας προς αντιμετώπιση των σοβαρών οικονομικών και δημοσιονομικών προβλημάτων της εποχής εκείνης. Μία από τις προϋποθέσεις για την συγκατάθεση χορήγησης του δανείου ήταν η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος. Η εν λόγω Τράπεζα θα είναι ανεξάρτητος και αμιγώς εκδοτική. Το Πρωτόκολλο, στο οποίο εμπεριέχεται το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος (Παράρτημα IV), κυρώθηκε με το Νομοθετικό Διάταγμα της 10^{ης} Νοεμβρίου 1927,⁴ το οποίο επικυρώθηκε με τον Νόμο 3423/7.12.1927. Μ' αυτό τον τρόπο, ιδρύθηκε η πρώτη Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος, ως ανώνυμη συμμετοχική εταιρία με έδρα την Αθήνα και άρχισε τις λειτουργίες της, στις 14 Μαΐου 1928.

Το Πρωτόκολλο της Γενεύης καθόρισε επίσης την παραίτηση της Εθνικής Τράπεζας από το προνόμιο της εκδόσεως του εθνικού νομίσματος και της συγκέντρωσης στην Τράπεζα της Ελλάδος όλων των εισπράξεων και πληρωμών του κράτους και των κρατικών επιχειρήσεων. Το περιεχόμενο της δραχμής θα αποτελείτο από χρυσό σε αρμονία με το νομισματικό σύστημα του Χρυσού Κανόνα (*Gold Standard*). Σύμφωνα με ρητή διάταξη του αρχικού καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, κύριο καθήκον της συνιστούσε η εξασφάλιση της σταθερότητας της αξίας της δραχμής ως προς το χρυσό. Η δε κυκλοφορία του χαρτονομίσματος, πρωτίστως, θα προσαρμόζονταν ως προς την αξία του σε σχέση με το χρυσό και δευτερογενώς, ως προς τις ανάγκες της οικονομίας και του εμπορίου. Δεν είναι λοιπόν απορροίας άξιον, γιατί στον πρώτο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό κλυδωνισμό, όπως αυτού της Μεγάλης Κρίσης του 1929, πως «η χρυσή δραχμή»⁵ συνέδραμε τα μέγιστα στην 4^η χρεοκοπία της Ελλάδος το 1932, επί διοικήσεως Αλέξανδρου Διομήδη, μετά από μόλις τέσσερα χρόνια λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁴ Στο Νομοθετικό Διάταγμα ορίζεται ότι οι διατάξεις του Καταστατικού έχουν ισχύ διατάξεων Νόμου και μάλιστα, ως προστεθεί, Νόμου αυξημένης τυπικής ισχύος, δοθέντος ότι το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος αποτελεί μέρος διεθνούς συμβάσεως επικυρωμένης διά Νόμου. Εξ άλλου, σύμφωνα με ρητή διάταξη του Καταστατικού (άρθρο 7), αυτό τροποποιείται «δι' αποφάσεως της Γενικής Συνελεύσεως των Μετόχων, κυρουμένης διά νόμου.»

⁵ Η διεθνής χρηματοοικονομική κρίση εντάθηκε με την κατάρρευση των τιμών των μετοχών της Wall Street, η οποία τον Ιούλιο του 1932 κατέγραφε φοβερές απώλειες, της τάξεως του 90%. Η οικονομία της Ελλάδος βρέθηκε αμέσως υπό πίεση, καθώς μειώθηκαν δραματικά οι εξαγωγές, ιδίως των αγροτικών προϊόντων και του καπνού, αλλά και οι εισροές εμβασμάτων Ελλήνων της Αμερικής, που εκείνη την εποχή το μεταναστευτικό συνάλλαγμα αποτελούσε έναν σημαντικό θετικό παράγοντα του ισοζυγίου πληρωμών. Οι δύο αυτοί κατεξοχήν συντελεστές άσκησαν μεγάλη πίεση στη «χρυσή δραχμή», διότι επιδείνωσαν το διεθνές ισοζύγιο συναλλαγών. Όπως ακριβώς ενεργεί σήμερα η πολιτική ηγεσία με την ιδεοληψία «πάση θυσία» της παραμονής της Ελλάδος στην Ευρωζώνη! Η δογματική αυτή πολιτική στάση επιδείνωσε δραματικά το διεθνές εμπορικό ισοζύγιο, παρότι ήταν εμφανές από την «άωρο» ένταξη της χώρας, λόγω των διδύμων ελλειμμάτων του δημοσιονομικού και του διεθνούς ισοζυγίου πληρωμών, ότι οδηγείτο ολοταχώς σε χρεοκοπία. Έτσι, και τότε, ο Ελευθέριος Βενιζέλος ως πρωθυπουργός, κατόπιν ομόφωνης γνώμης του Γενικού Συμβουλίου της ΤτΕ, αποφάσισε να δώσει τη μάχη της χρυσής δραχμής κι όχι τη μάχη της ανάκαμψης της οικονομίας, όπως έπραξε η Αγγλία (τον Σεπτέμβριο 1931) και εγκατέλειψε τον χρυσό κανόνα.

Δέον να επισημανθεί ότι μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών έλαβε χώρα στις Βρυξέλλες (24-9-1920) ⁶ η Διεθνής Χρηματοπιστωτική Διάσκεψη (International Financial Conference), στην οποία συμμετείχε και η Ελλάδα. Η συνδιάσκεψη ενέκρινε μεταξύ άλλων και την πρόταση ότι όλες οι χώρες οι οποίες δεν είχαν ακόμη ιδρύσει Κεντρική Τράπεζα θα έπρεπε όσον το δυνατόν γρηγορότερα να το κάνουν, όχι μόνο για την επίτευξη της σταθερότητας του νομισματικού και τραπεζικού συστήματος των χωρών τους, αλλά και για το γενικό συμφέρον της παγκόσμιας συνεργασίας. Στην περίπτωση της Ελλάδος, η Κοινωνία των Εθνών διαπίστωσε ότι η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος εξελίχθη σε τραπεζικό ίδρυμα στο οποίο υπήρχε ασυμβίβαστο για την άσκηση δημόσιας εξουσίας, όπως η έκδοση του τραπεζογραμμάτιου παράλληλα με την εμπορική της δραστηριότητα.

Ως υπενθύμιση, το προνόμιο της έκδοσης του εθνικού νομίσματος, της δραχμής, το είχε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε επί Μοναρχίας, το 1841. Ως η μεγαλύτερη εμπορική τράπεζα στην επικράτεια ασκούσε τις λειτουργίες της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας και αυτό συνεπάγεται την άσκηση του δικαιώματος έκδοσης του νόμιμου τραπεζογραμμάτιου (legal tender). Ως επακόλουθο, μετά την παραίτηση της Εθνικής Τράπεζας υπέρ της Τράπεζας της Ελλάδος από το εκδοτικό προνόμιο, στην νέα κεντρική τράπεζα μεταβιβάστηκαν από την Εθνική Τράπεζα τα στοιχεία του ενεργητικού που αφορούσαν το δημόσιο, ο χρυσός και κρατικά ομόλογα, και του παθητικού, το εκδοθέν χαρτονόμισμα και οι καταθέσεις του Δημοσίου.

Η Εθνική Τράπεζα με τον μεικτό της χαρακτήρα ως εκδοτική και εμπορική συγχρόνως, απετέλεσε τη ναυαρχίδα του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος για σχεδόν ένα αιώνα. Η Τράπεζα άρχισε τις εργασίες της στις 22 Ιανουαρίου 1842, ως ιδιωτικός οργανισμός, αλλά έφερε το όνομα της Ελλάδος, με συμμετοχή και ξένων κεφαλαιούχων.⁷ Η αρχική συμμετοχή του ελληνικού δημοσίου στο μετοχικό κεφάλαιο ανήρχετο στο 20%, είχε όμως *συμβολικό* χαρακτήρα, συνιστούσε τον «καθρέπτη», διότι το δημόσιο λίγο αργότερα εκποίησε τις μετοχές του.⁸ Αυτή υπήρξε η *αφετηρία* «του παιχνιδιού του προπετάσματος καπνού και καθρεπτών» της πολυετούς σύμπραξης της πολιτικής ηγεσίας και του τραπεζικού συστήματος και συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Η οργανωτική δομή λειτουργίας της Εθνικής Τράπεζας (ΕΤΕ) οδήγησε σε υπερτροφική ανάπτυξη και κατέληξε τη δεκαετία πριν την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, σε παράγοντα αδυναμίας και ανωμαλίας στο τραπεζικό σύστημα.⁹ Στην ουσία η ΕΤΕ έκανε όλες τις τραπεζικές εργασίες. Ήταν εμπορική, κτηματική, βιομηχανική, και εκδοτική συγχρόνως τράπεζα. Επίσης, ήταν ο δανειστής του δημοσίου και για τον σκοπό αυτόν εξέδιδε τραπεζογραμμάτια. Δηλαδή, ήταν ένα πραγματικό μονοπώλιο τραπεζικών υπηρεσιών σε μία χώρα πτωχή και πολύπαθη. Το καθεστώς αυτό το θεώρησε η Δημοσιονομική Επιτροπή της Κοινωνίας των Εθνών ως «ανωμαλία» του τραπεζικού συστήματος και πρότεινε τον διαχωρισμό των εργασιών και την διάσπασή της.

⁶ Report of the International Finance Conference at Brussels, on September 24, 1920, by the Council of the League of Nations, <http://archive.openlibrary.org>

⁷ Η Εθνική Τράπεζα ιδρύθηκε με το νόμο της 30^{ης} Μαρτίου 1841 και το μετοχικό της κεφάλαιο ορίσθηκε σε πέντε εκατομμύρια δραχμές διαιρούμενο σε 5000 μετοχές, ήτοι 1000 δρχ. εκάστη. Οι πρώτοι μέτοχοι ήταν, Γ. Σταύρος, Εϋνάρδος, το Δημόσιο, Κ. Βρανής Ν. Ζωσιμάς, Λεβίδης, Μακρυγιάννης, Μεσσηνέζης, Παλαμήδης, Rothschild, ο βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος, κ.α. Πηγές: Ι. Βαλαωρίτης, Ιστορία της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (1842-1902), Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, Ν. Μεσσηνέζης, Γεώργιος Σταύρος και Εθνική Τράπεζα, Αθήνα 1956.

⁸ Τα Πρώτα Πενήντα Χρόνια της Τραπεζής της Ελλάδος, 1928-1978, Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1978, σελ. 55.

⁹ 'Ο.π., σελ. 57.

Μάλιστα, ο Σουηδός τραπεζίτης Βάλλεμπεργκ την αποκάλεσε «μοναδικό φαινόμενο στον κόσμο.»* Έτσι γεννήθηκε η ανώνυμη πολυμετοχική εταιρία, η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ) (1928).¹⁰

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1920, υπήρξε μεγάλη κινητικότητα δημιουργίας κεντρικών τραπεζών σ' όλα τα μέρη του κόσμου και σήμερα δεν υπάρχει σχεδόν καμία χώρα στην υφήλιο που δεν έχει εγκαθιδρύσει την δική της κεντρική τράπεζα. Το καθεστώς της γενικής αποδοχής της ύπαρξης μιας κεντρικής τράπεζας σε οιαδήποτε χώρα, ανεξάρτητα του βαθμού οικονομικής ανάπτυξης, αποτελεί τον κανόνα. Και αποδίδεται στην αυξανόμενη συνειδητοποίηση ότι είναι πιο ωφέλιμο στην οικονομική διαδικασία το εκδοτικό προνόμιο του εθνικού νομίσματος και ο έλεγχός του, αλλά και της πίστωσης, να ανήκουν σε μία τράπεζα που έχει τη στήριξη του κράτους. Όμως, για να είναι αποτελεσματική η λειτουργία του οικονομικού συστήματος και ο συντονισμός της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής της κυβέρνησης να είναι επιτυχής - η εμπειρία των χρηματοπιστωτικών πανικών υποδεικνύει - ότι η κεντρική τράπεζα πρέπει να υπόκειται σε ένα σχήμα πλειοψηφικής μετοχικής συμμετοχής και εποπτείας του κράτους, και όχι της ανεξαρτησίας με το πρόσχημα κάποιας παλαιάς θεσμικής κατοχύρωσης.¹¹

Παρότι περισσότερο από τρεις αιώνες έχουν περάσει από την ίδρυση και λειτουργία της πρώτης κεντρικής τράπεζας της Ευρώπης, της Riskbank της Σουηδίας (1668) - προήλθε από την προκάτοχο πλήρως ιδιωτικής κυριότητας Palmstruchska Banken (1656) και αναδιοργανώθηκε σε κρατική τράπεζα- παραμένει να είναι κρατική, καθιστώντας το Σουηδικό Κοινοβούλιο τον αποκλειστικό κάτοχο της Riskbank.¹² Με γνώμονα την εμπειρία, οι Σουηδοί επινόησαν την παραχώρηση της κυριότητας της Κεντρικής Τράπεζας στο Κοινοβούλιο. Το σκεπτικό είναι απλό και λειτουργικό όταν πρωταρχικός σκοπός της κυβέρνησης είναι το κοινωνικό κι όχι το ιδιωτικό συμφέρον. Τότε προέχουν, αφενός η ασφάλεια των καταθέσεων του κοινού και η αποφυγή ιδιωτικής κατάχρησης και απάτης, και αφετέρου, η αποφυγή κατάχρησης και διασπάθισης του δημοσίου χρήματος από την ίδια την κυβέρνηση. Η λογική του θεσμού, είναι *παρά φύσιν* να κλέψει κάποιος και να καταστρέψει, πόσο μάλλον ένα Κοινοβούλιο, την ίδια την παρουσία του.

Παρομοίως έπραξε και η Κεντρική Τράπεζα του Καναδά (Bank of Canada), της οποίας το αρχικό Καταστατικό κατά την ίδρυσή της (1934) όριζε ότι η κυριότητα του μετοχικού της κεφαλαίου πρέπει να ανήκει στον ιδιωτικό τομέα. Σύντομα όμως οι Καναδοί συνειδητοποίησαν, ότι η χώρα τους έπεσε μέσα σε μια βαθιά τρύπα, με άγνωστη κατεύθυνση και δέσμια στα καπρίτσια των εμπορικών τραπεζών, που ως γνωστόν, τα συμφέροντά τους ταυτίζονται με τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Έτσι, οι Καναδοί έδωσαν τέλος στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής της χώρας τους από ιδιωτικούς οργανισμούς. Γι' αυτό, το 1938 *εθνικοποίησαν* πλήρως την Τράπεζα του Καναδά, με ολόκληρο το *μετοχικό* κεφάλαιο να ανήκει 100% στο Υπουργείο Οικονομικών. Μ' αυτό τον τρόπο ενήργησε και η κυβέρνηση της Αγγλίας και εθνικοποίησε το 1946 την ξακουστή Bank of England, που απετέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο του αγγλοσαξονικού νομισματικού μοντέλου και το πρότυπο των κεντρικών τραπεζών ανά τον κόσμο. Και σήμερα, προς έκπληξη όλων, μετά από 300 χρόνια λειτουργίας, εξέθεσε για πρώτη φορά στην ιστορία της, τον αινιγματικό μηχανισμό της δημιουργίας του χρήματος στην σύγχρονη οικονομία.**

¹⁰ Ηλίας Βενέζης, Το Χρονικόν της Τραπεζής της Ελλάδος, 1955, σελ.21, 39.* Πρόεδρος Ενώσεως Σουηδικών Τραπεζών.

¹¹ Τράπεζα της Ελλάδος, " Σχετικά με το θεσμικό Πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος", 29/5/2012

¹² Klas Fregert, "The Swedish Riskbank 1668-2010: A view from its Balance Sheet", Lund University, 23/2/2012.

**Bank of England, Money Creation in the Modern Economy, Monetary Analysis Directorate, 12 March 2014.

Αντιθέτως, η Κεντρική Τράπεζα της χώρας μας με την επωνυμία Τράπεζα της Ελλάδος, την οποία σέβονται οι επικεφαλές της κυβέρνησης, είναι ένα άλογο διαφορετικού χρώματος και συμπεριφοράς απ' αυτό του Καναδά και της Σουηδίας. Την διέπει το νομικό καθεστώς της ανώνυμης συμμετοχικής εταιρίας (joint stock company), και όπως αναφέρθηκε, η συντριπτική πλειοψηφία των μετόχων μετά από 87 χρόνια λειτουργίας, παραμένει άγνωστη στον ελληνικό λαό. Κι αυτό συνιστά προσβολή του δημοκρατικού αισθήματος. Η Τράπεζα αντί να χειριστεί με παρρησία την πικρή αλήθεια, διατείνεται ότι η ανεξαρτησία του ιδιωτικού φορέα διασφαλίζει την ομαλή και επιτυχή εκτέλεση των λειτουργιών της, με σκοπό τη διαφύλαξη της νομισματικής σταθερότητας.

Παρά ταύτα, είναι καταγεγραμμένο στην ιστορική εξέλιξη του θεσμού των κεντρικών τραπεζών, ότι ούτε η ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών συνιστά θεσμική κατοχύρωση, αλλά ούτε το ιδιωτικό θεσμικό πλαίσιο διασφαλίζει την αποτελεσματική εκτέλεση των λειτουργιών που προάγουν το δημόσιο συμφέρον. Πόσο μάλλον το επιχείρημα, ότι η επιτυχής εισαγωγή της μετοχής για διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών συνέδραμε στην ενίσχυση του κύρους του Χρηματιστηρίου, αλλά και της δικής της αξιοπιστίας! Τι είδους εμπαιγμός είναι αυτός, όταν οι μετοχές σε *ελεύθερη πτώση* έχουν κατακρημνιστεί, με τον Γενικό Δείκτη να χάνει το τρομερό 87 % της τιμής του από το υψηλό (6484 μονάδες) και σήμερα να βρίσκεται στις 800 μονάδες, σε επίπεδο 1996. Κι αυτό αντανακλά μια κεφαλαιοποίηση γύρω στα 40€ δις, μαζί με την Τράπεζα της Ελλάδος, σε σχέση με 212 € δις τον Σεπτέμβριο του 1999.¹³ Τι όλεθρος και τι καταστροφή!

Πλην όμως, η Τράπεζα της Ελλάδος επιμένει να ομιλεί περί 'δήθεν ελέγχου από ιδιώτες', ενώ στο άρθρο 1 του Καταστατικού¹⁴ ευθαρσώς αναφέρεται ότι συνιστάται « ανώνυμη εταιρία» της οποίας το ανώτατο όργανο είναι η Γενική Συνέλευση των Μετόχων, που εκπροσωπεί το σύνολο των μετόχων και οι αποφάσεις αυτής « υποχρεούσι πάντας και αυτούς τους απόντας, ανικάνους ή διαφωνούντας μετόχους» (άρθρον 11). Το γεγονός είναι ότι στην Τακτική Γενική Συνέλευση των Μετόχων το 2012,¹⁵ τροποποιήθηκε το άρθρο 1 του καταστατικού, που αφορά τη διάρκεια λειτουργίας της Τραπεζής, η οποία εξέπνεε το 2020 και με απόφαση της Συνέλευσης επεκτείνεται μέχρι το 2050, ενώ η νομική μορφή της ανωνύμου εταιρίας παρέμεινε εν ισχύ.

Ειδικά το άρθρο 2 του Καταστατικού, στο οποίο ορίζονται οι κύριες λειτουργίες της κεντρικής τράπεζας της χώρας, παρέμεινε βασικά άθικτο με τις εξής αρμοδιότητες:

A) Χαράσσει και ασκεί την νομισματική πολιτική. Στην έννοια της νομισματικής πολιτικής περιλαμβάνεται και η πιστωτική πολιτική.

B) Ασκεί την πολιτική της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής έναντι των άλλων νομισμάτων, σύμφωνα με το πλαίσιο της συναλλαγματικής πολιτικής που προκρίνει η κυβέρνηση, ύστερα από διαβουλεύσεις με την Τράπεζα της Ελλάδος

¹³ "Ήταν Μόνο Χθες : Η Χρηματιστηριακή Τραγωδία του 2000", <http://spiros26.wordpress.com>

¹⁴ Τράπεζα της Ελλάδος Ευρωσύστημα ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ Έκδοση Ι' Αθήνα 2013, Άρθρο 1 « Συνιστάται δια του παρόντος Ανώνυμος Εταιρεία υπό την επωνυμίαν Τράπεζα της Ελλάδος, εδρεύουσα εν Αθήναις και διεπομένη υπό του παρόντος Καταστατικού». Η Έκδοση Ι' δεν διαφέρει από την Έκδοση Θ' 2000 στις θεμελιώδεις διατάξεις του καθεστώτος της ανώνυμης εταιρίας και της ανεξαρτησίας στις αποφάσεις της, από τη βούληση ή παρεμβάσεις της εκάστοτε κυβέρνησης.

¹⁵ Τροποποιήσεις του Καταστατικού αποφασίσθηκαν στη Γενική Συνέλευση των Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος της 24^{ης} Απριλίου 2012 που κυρώθηκαν με το ν.4099/2012 (ΦΕΚ Α 250).

Γ) Κατέχει και διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα της χώρας, στα οποία περιλαμβάνονται τα σε συνάλλαγμα και χρυσό διαθέσιμα της Τράπεζας της Ελλάδος και του Δημοσίου, και ενεργεί πράξεις σε συνάλλαγμα.

Δ) Ασκεί την εποπτεία των τραπεζών και άλλων πιστωτικών οργανισμών και επιχειρήσεων του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, καθώς και των ασφαλιστικών επιχειρήσεων

Ε) Προωθεί και επιβλέπει την ομαλή λειτουργία και αποτελεσματικότητα των συστημάτων και μέσων πληρωμών, καθώς και συστημάτων διαπραγμάτευσης, διακανονισμού και εκκαθάρισης εξωχρηματοστηριακών συναλλαγών επί τίτλων και λοιπών χρηματοπιστωτικών μέσων.

Στ') Έχει το αποκλειστικό προνόμιο της εκδόσεως τραπεζικών γραμματίων, τα οποία κυκλοφορούν ως νόμιμο χρήμα σε όλη την επικράτεια.

Ζ) Ενεργεί ως ταμίας και εντολοδόχος του Ελληνικού Δημοσίου.

Το καταστατικό διευκρινίζει ότι από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας,¹⁶ η Τράπεζα παύει να ασκεί αυτοτελώς τις αρμοδιότητες των περιπτώσεων, Α, Β, Γ, Στ' και τις εμπίπτουσες αρμοδιότητες στο πεδίο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ). Ωστόσο, ως αναπόσπαστο μέλος συμβάλει στις λειτουργίες του Ευρωσυστήματος και ενεργεί σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, που έχει έδρα τη Φραγκφούρτη.

Στο σημείο αυτό προκύπτει ένα σοβαρό ερώτημα μεταξύ της σχέσης της Τράπεζας της Ελλάδος και της Ελληνικής Κυβέρνησης, που απορρίπτει την θεμελιώδη Αριστοτελική αρχή της «αμοιβαιότητας.» Πως είναι δυνατόν η πολιτική ηγεσία να εκχωρήσει σ' αυτόν τον νευραλγικό οργανισμό για την οικονομική δραστηριότητα της χώρας όλα τα ανωτέρω προνόμια; Ιδίως, το αποκλειστικό δικαίωμα της δημιουργίας του χρήματος και την αρμοδιότητα να ενεργεί ως Ταμίας και Εντολοδόχος του Ελληνικού Δημοσίου, όταν αυτό το ίδρυμα ρητώς απαγορεύει την αποδοχή οδηγιών κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του από την κυβέρνηση (άρθρο 5^Α).¹⁷

Πόσο μάλλον όταν αρνείται πεισματωδώς να ανακοινώσει επίσημα την σύνθεση του μετοχικού κεφαλαίου, η οποία παραμένει από την σύστασή της άγνωστη (πλην περίπου ενός

¹⁶ Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωζώνη την 1 Ιανουαρίου 2001, σύμφωνα με απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ECOFIN), στη Σύνοδο Κορυφής που πραγματοποιήθηκε στην Πορτογαλία στις 19 και 20 Ιουνίου 2000. Η ένταξη έγινε με αμετάκλητη ισοτιμία μετατροπής της δραχμής σε ευρώ που ορίστηκε σε: 1 ευρώ=340.75 δραχμές και υπήρξε μεταβατική περίοδος της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας. Από τις 2 Ιανουαρίου 2001, αμέσως μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος στην Ελλάδα ακολούθησε η λεγόμενη «μεταβατική» περίοδος, στη διάρκεια της οποίας το ευρώ χρησιμοποιήθηκε μόνο ως νόμισμα σε λογιστική μορφή. Την 1^η Ιανουαρίου 2002 έγινε η εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή, σε κέρματα και τραπεζογραμμάτια και η μετάβαση στο ευρώ ολοκληρώθηκε στις 28 Φεβρουαρίου 2002.

¹⁷ Άρθρο 5^α «Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, η Τράπεζα της Ελλάδος και τα μέλη των οργάνων της δε ζητούν ούτε δέχονται οδηγίες από την Κυβέρνηση ή οργανισμούς. Η Κυβέρνηση και οι λοιποί φορείς πολιτικής εξουσίας δεν επιδιώκουν να επηρεάζουν τα όργανα της Τράπεζας κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.»

ποσοστού 8%), ενώ φέρει την επωνυμία «Τράπεζα της Ελλάδος», ως τι, ως στόλισμα; Το άρθρο 8 του Καταστατικού ορίζει ότι: « Το Δημόσιον και αι Δημόσιαι Επιχειρήσεις δεν δύνανται να κατέχουν αμέσως ή εμμέσως μετοχές της Τράπεζας της Ελλάδος κατά ποσόν υπερβαίνον το 35% του εκδιδόμενου κεφαλαίου». Γιατί λοιπόν αυτή η κρυψίνια, χάριν ποιιάς σκοπιμότητας; Και η αντίφαση, οι επιτελείς της επικαλούνται ότι το πλαίσιο λειτουργίας της Τράπεζας της Ελλάδος συνδυάζει αρμονικά, ως φορέας δημόσιων λειτουργιών, το «αίτημα λογοδοσίας και ελέγχου» και η Τράπεζα κάθε έτος υποβάλλει έκθεση στη Βουλή των Ελλήνων. Όμως, το άρθρο 48 του Καταστατικού ρητά αναφέρει: « Ούτε εν τω Κεντρικώ Καταστήματι, ούτε εν τοις Υποκαταστήμασιν αυτής, δικαιούται αντιπρόσωπος του Δημοσίου να ερευνά τα βιβλία της Τραπεζής.»

Η αναντιστοιχία της επιδεικτικής προβολής της ΤτΕ ως δημόσιος φορέας που λειτουργεί για το «κοινό αγαθό» της πολιτείας, φτάνει στο απόγειό της με την παραβολή των άρθρων 3 και 46 του Καταστατικού. Ενθάδε, ο αναγνώστης, μαζί και ο γράφων, βλέπουν έντρομοι την έξοδο του θηρίου από τη σπηλιά, καλυμμένο με τον μανδύα της Τράπεζας της Ελλάδος στο άρθρο 3 : «Το Δημόσιο αναλαμβάνει την υποχρέωση σ' όλη τη διάρκεια του προνομίου, που παρέχεται στην Τράπεζα να μην εκδίδει ούτε επανεκδίδει άλλα νομίσματα οποιασδήποτε φύσεως εκτός από κέρματα κυκλοφορίας, που η ονομαστική τους αξία να μην είναι ανώτερη των χιλίων δραχμών και αυτά μόνο μέσω της Τράπεζας και με αίτηση αυτής ή σύμφωνα με το νόμο.»

Ευθύς αμέσως η αποκάλυψη στο άρθρο 46 «Η Τράπεζα δεν δύναται να παρέχη ευκολίας εις το Δημόσιον ή τας Δημοσίας Επιχειρήσεις αμέσως ή εμμέσως δια προεξοφλήσεων, δανείων, προκαταβολών ή υπερβάσεων πιστώσεων. Επίσης η Τράπεζα δεν δύναται να εγγυάται γραμμάτια του Δημοσίου Ταμείου ή άλλας υποχρεώσεις του Δημοσίου ή των Δημοσίων Επιχειρήσεων.» Το άψογο «κεφαλοκλειδώμα» χρηματοδότησης της χώρας και της *εξάρτησης* από τις χρηματαγορές και τις κατευθυντήριες γραμμές της ΕΚΤ και της Συνθήκης του Μάαστριχτ, ως δώρο της κάθε δημοκρατικής κυβέρνησης που έρχεται στην εξουσία με υπόσχεση, την ανάπτυξη του τόπου.

Συνεχίσουμε με το επικοινωνιακό τέχνασμα, την 'εικονική πραγματικότητα', έτσι όπως προβάλλεται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την αντιλαμβάνεται το κοινό, του διορισμού του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος. Η γενική εντύπωση που έχει διαμορφωθεί στην κοινή γνώμη-και είναι δύσκολο να απαλλαγεί κανείς από προκαταλήψεις και φαντασιώσεις που έχουν εμπειρωθεί επί μακρόν στην ψυχοσύνθεσή του - είναι ότι ο διορισμός του Διοικητή αποτελεί επιλογή της εκάστοτε κυβέρνησης. Αυτή είναι μια ψευδαισθηση. Σύμφωνα με το άρθρο 19 του Καταστατικού « Η ετήσια Γενική Συνέλευσις είναι μόνη αρμοδία να αποφασίση επί των ακολουθών θεμάτων» μεταξύ των οποίων της «εκλογής ή ανακλήσεως των μελών του Γενικού Συμβουλίου.»

Τώρα αρχίζει το μεγάλο παιχνίδι του «δολώματος και μεταστροφής»(bait and switch) της νομικής περιπλοκής με το ατεκμηρίωτο κριτήριο να προηγείται του τεκμηριωμένου, που γίνεται εμφανές με το άρθρο 20 που ακολουθεί « Η γενική διαχείρισις των υποθέσεων της Τραπεζής ανατίθεται στο Γενικόν Συμβούλιον υπεύθυνον προς την Γενικήν Συνέλευσιν» και εν συνεχεία με το άρθρο 21 το οποίο ορίζει ότι « Το Γενικόν Συμβούλιον αποτελείται εκ του Διοικητού, των δύο Υποδιοικητών, των λοιπών μελών...» Η ροή διακόπτεται, με άλμα στο άρθρο 29, το οποίο ορίζει το ποθούμενο: «Ο Διοικητής και οι Υποδιοικητές διορίζονται για μία *εξαετία*, με Προεδρικό Διάταγμα, μετά πρόταση του Υπουργικού Συμβουλίου, κατόπιν προτάσεως του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας...» Έτσι, επέρχεται η ανάκτηση της ομαλής λειτουργίας των αισθήσεων.

Εντούτοις, η ανάκτηση των αισθήσεων λόγω του «σοκ και δέος» γίνεται σταδιακά, «one by one» διότι ο οργανισμός με την αμφίεση του κρατικού φορέα ως Τράπεζα της Ελλάδος, θυμίζει απομεινάρια της Φεουδαρχίας και θεσμό δουλοπαροικίας με τα άρθρα του Καταστατικού της. Η κυβέρνηση, όμως, τη σέβεται επίσημα και δια στόματος του κυβερνητικού της εκπροσώπου, παρότι υπήρξε ένας από τους συντελεστές της σημερινής καταδυνάστευσης του λαού μας. Και συνεχίζει να είναι με την υφαρπαγή των αποθεματικών των ταμείων για την ευαρέστηση των δανειστών και εις βάρος της πλειοψηφίας του λαού, ο οποίος βρίσκεται σε παραζάλη διαρκείας. Αποτελεί παράδοξο ο σεβασμός σε μια ανώνυμη εταιρία, που φέρει το περίβλημα Τράπεζα της Ελλάδος, που συνηγόρησε υπέρ του Μνημονίου, και συν τις άλλους, έχει το μετοχικό κεφάλαιο κεκαλυμμένο με μανδύα μυστικότητας. Το άρθρο 8 μας ενημερώνει ότι ορίστηκε σε 400.000.000 δραχμές- διαιρέθηκε σε 80.000 μετοχές, οι οποίες εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αθηνών - καταβλήθηκε εξ ολοκλήρου από την Εθνική Τράπεζα- και έκτοτε παραμένει *μυστήριο* σε ποιόν ανήκει, διότι «πας μέτοχος δικαιούται να ασκεί το δικαίωμα ψήφου δια πληρεξουσίου.»¹⁸

Το μυστήριο της στενότητας σχέσης μεταξύ του ελληνικού δημοσίου και της Τράπεζας της Ελλάδας, συνδέεται με το παρελθόν λόγω της χρηματοδότησης των αναγκών του κράτους, ιδίως των έκτατων πόρων για την ασφάλεια και τη διεξαγωγή πολέμων. Ωστόσο, η σχέση αυτή συνεχίζεται και σήμερα, παρότι η Τράπεζα δεν είναι η ίδια μ' αυτή του παρελθόντος και έχει πλέον παύσει τη χρηματική διευκόλυνση μέσω δανείων και προκαταβολών προς το δημόσιο. Η αλλόκοτη αυτή σχέση γίνεται εμφανής με τη διατήρηση των ειδικών προνομίων. Το άρθρο 72 ορίζει ότι «Αι διατάξεις των περί Ανωνύμων Εταιρειών και Τραπεζών νόμων, δεν έχουν εφαρμογήν επί της Τραπεζής της Ελλάδος, εφ' όσον αντιβαίνουν προς το παρόν Καταστατικό.» Και συμπληρώνει το άρθρο 73 «Η Τράπεζα απαλλάσσεται παντός φόρου ή τέλους.»

Όσον αφορά τη διάθεση των καθαρών κερδών¹⁹ της Τράπεζας της Ελλάδος, οι μέτοχοι λαμβάνουν, σύμφωνα με το άρθρο 71, μέρος 12% ετησίως επί του κεφαλαίου,²⁰ το ήμισυ του πλεονάσματος των καθαρών κερδών διατίθεται υπέρ του τακτικού αποθεματικού μέχρι αυτό εξισωθεί με το κεφάλαιο, και το υπόλοιπο ήμισυ καταβάλλεται εις το Δημόσιο. «Ζήσε, Μάη μου, να φας τριφύλλι» λέει η λαϊκή παροιμία. Ως σύγκριση και μόνο, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών διανέμει μέρος 6%, και στα χρόνια της κρίσης του 2008, το διανεμηθέν μέρος ήταν μηδενικό (0). Φυσικά δεν μιλάμε, για την Τράπεζα της Αγγλίας ή του Καναδά, που καλύπτουν μόνο τα έξοδα λειτουργίας και το υπόλοιπο αποδίδεται στο κράτος. Τι πιο τραγικό, να εκχωρείς *προνόμια* σε κάποιον που έχει τη δύναμη να σε καταστρέψει, με σφραγίδα το όνομά σου.

Είναι φανερό ότι είμαστε αντιμέτωποι με ένα πλέγμα οξύμωρων σχημάτων που οδηγούν σε λογικές αντιφάσεις. Από τη μια πλευρά, η Τράπεζα της Ελλάδος να ισχυρίζεται ότι προωθεί το δημόσιο συμφέρον *αποτελεσματικά*, κι από την άλλη, να αρνείται στο δημόσιο χρηματοδότηση

¹⁸ Άρθρον 16 «Πας μέτοχος, έχων δικαίωμα παραστάσεως εις την Γενικήν Συνέλευσιν και ψήφου δικαιούται να ασκήσῃ αὐτό δια πληρεξουσίου, ἰσχυόντων των περιορισμῶν του άρθρου 13» (κυριότητα τουλάχιστον 75 μετοχών).

¹⁹ Καθαρά κέρδη νοούνται (άρθρο 71 του Καταστατικού) τα κέρδη «Μετά τον καταλογισμό προβλέψεως δια τις άνευ αξίας ή επισφαλείς απαιτήσεις, την υποτίμηση των στοιχείων του ενεργητικού, τις καταβολές στα Ταμεία Προσωπικού και Συντάξεων, και για πάντα τα ενδεχόμενα εκείνα, που συνήθως γίνεται πρόβλεψη από τις Τράπεζες».

²⁰ Ως κεφάλαιο νοείται το οριζόμενο με το άρθρο 8 του Καταστατικού(2013), το οποίο μας ενημερώνει ότι το μετοχικό κεφάλαιο της Τράπεζας ανέρχεται ήδη, μετά από απόφαση του Γενικού Συμβουλίου του 2008 (ΦΕΚ Α 107/11.6.2008), στο ποσό των ευρώ 111.243.361, διαιρούμενο σε 19.864.886 μετοχές ονομαστικής αξίας ευρώ 5,60 η καθεμία.

ακόμη και σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης. Επιπροσθέτως, η διατυμπάνιση της Τράπεζας ως φορέας δημοσίων λειτουργιών που συνδυάζει αρμονικά το αίτημα λογοδοσίας και ελέγχου, ενώ το αίτημα παραβιάζεται με τη συστηματική απόκρυψη της σύνθεσης του μετοχικού κεφαλαίου και της ρητής απαγόρευσης του έλεγχου των βιβλίων της από το δημόσιο. Δοθέντος ότι οι έννοιες αλληλοσυγκρούονται και ενδέχεται να οδηγηθούμε σε νευρικό κλονισμό, το πολύ απλό ερώτημα είναι, γιατί όλη αυτή η περιπλοκότητα και αλληλοαναιρέσεις στο Καταστατικό, που έχει ισχύ Νόμου αυξημένης τυπικής ισχύος; Πως επιλύεται ο γρίφος της εσκεμμένης συσκότισης;

Πιστεύοντας ότι ο γράφων δεν έχει υποστεί το σύνδρομο της «γνωστικής δυσαρμονίας» ότι βλέπει τις λέξεις και τις διαβάζει σωστά, η άποψή του, που πηγάζει από την εμπειρία, αλλά συνιστά μια διαφορετική ερμηνεία από την ορθόδοξη, είναι η ακόλουθη. Το ισχύον νομισματικό σύστημα που δημιουργεί το Χρήμα από το Χρέος, από το «τίποτε», μέσω των κλασματικών αποθεματικών των τραπεζών είναι από τη φύση του ασταθές. Και αυτό, διότι όταν οι τράπεζες χορηγούν δάνεια και γίνεται αποπληρωμή των δανείων, η συνολική προσφορά του χρήματος στην οικονομία αυξάνεται ή μειώνεται αντιστοίχως. Ο μηχανισμός του τραπεζικού συστήματος που δημιουργεί το χρήμα από «ζεστό αέρα», έχει το μειονέκτημα ότι οδηγεί σε ανεξέλικτη πιστωτική επέκταση ή συρρίκνωση σύμφωνα με το οικονομικό κλίμα που επικρατεί, το οποίο επηρεάζει αντίστοιχα τη συνολική προσφορά του χρήματος σε κυκλοφορία. Λόγου του ότι οι τράπεζες στην προσπάθεια να αυξήσουν τα κέρδη τους δημιουργούν ή καταστρέφουν πιστωτικό χρήμα, συμβάλλουν στην όξυνση του επιχειρηματικού *boom and bust* κύκλου της οικονομίας. Μ' άλλα λόγια, ο τραπεζικός θεσμός των κλασματικών αποθεματικών αποτελεί επιχείρηση «καλού καιρού». Εφόσον οι συνθήκες είναι ευοίωνες και το εγχώριο προϊόν αναπτύσσεται όλα «βαίνουν καλώς.» Εάν όμως εμφανισθούν σύννεφα στον ορίζοντα το κλίμα αλλάζει δραματικά, διότι το ισχύον νομισματικό σύστημα έχει σχηματισμό αντεστραμμένης πιστωτικής πυραμίδας χρήματος, με βάση την κορυφή και τον εύρωστο πάτο στον ουρανό, γι αυτό αιφνίδια καταρρέει.

Ως εκ τούτου, ο πρωταρχικός σκοπός των κεντρικών τραπεζών είναι να τιθασεύσουν ένα ασταθές τραπεζικό σύστημα για να αποφευχθεί το μολυσματικό σύνδρομο της πτώχευσης των τραπεζών και ταυτόχρονα να δημιουργήσει και να διατηρήσει την έλλειψη του χρήματος. Γι αυτό ο θεμελιώδης σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος, όπως ορίζει το άρθρο 4 του Καταστατικού,²¹ που είναι «η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών», ποτέ δεν επιτεύχθηκε. Τουτέστιν, ο κατεξοχήν σκοπός για τον οποίο ευαγγελίζεται η Τράπεζα ότι δημιουργήθηκε, ήτοι η χαλιναγωγή της μάστιγας του πληθωρισμού, αποτελεί απλώς πρόφαση. Το πρόσχημα της μάχης κατά του πληθωρισμού, του πλανερού αυτού στατιστικού στοιχείου²² είναι φανερό ότι

²¹ Λόγου της σπουδαιότητας του Άρθρου 4, παρατίθεται πλήρες : « Πρωταρχικός σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Με την επιφύλαξη του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της Κυβέρνησης. Από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα της χώρας, η Τράπεζα της Ελλάδος επιδιώκει τον πρωταρχικό σκοπό της διατηρήσεως της σταθερότητας των τιμών, ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και κατά τους όρους του άρθρου 105 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.»

²² Ο πληθωρισμός μετριέται στατιστικώς στο επίπεδο του χονδρεμπορίου (Δείκτης Τιμών Χονδρικής Πώλησης) και στο επίπεδο της λιανικής πώλησης (Δείκτης Τιμών Καταναλωτή). Αμφότεροι οι δείκτες περιλαμβάνουν ένα μίγμα προϊόντων και εμπορευμάτων τα οποία κατανέμονται μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων και βιομηχανιών εκ των όποιων τα περισσότερα προσαρμόζονται *δημιουργικά* με διαφορετικούς τρόπους, ένα γεγονός που καθιστά την αξιοπιστία των μετρήσεων των τιμών ύποπτη. Χαρακτηριστική μαρτυρία αποτελεί η αναφορά του Michael Lewis,

προβλήθηκε σκόπιμα ως το *ζητούμενο*, γιατί εάν το κοινό συνειδητοποιούσε ότι η ίδια η κεντρική τράπεζα της χώρας δημιουργούσε τον πληθωρισμό αντί να τον πολεμήσει, τότε θα δημιουργείτο δημόσια οχλοβοή. Πράγματι, θα πρέπει να διερωτηθεί ο αναγνώστης, η σταθερότητα για ποιές τιμές, αυτό δεν μας το διευκρινίζει στο Καταστατικό η περίοπτη Τράπεζα της Ελλάδος.

Μια απλή ματιά στα στατιστικά στοιχεία των δεικτών πληθωρισμού της Ελλάδος του οικονομικού κλάδου, που αφορούν είτε το χονδρικό είτε το λιανικό εμπόριο ή ακόμη τις τιμές του κατασκευαστικού κλάδου, κατά τη διάρκεια της τελευταίας τριακονταετίας, θα πείσει τον ερευνητή ότι το γενικό επίπεδο των τιμών πολλαπλασιάστηκε. Πια είναι λοιπόν η αλήθεια; Γιατί η Τράπεζα της Ελλάδος και μετά το 2001 το Ευρωσύστημα, όπου η ΤτΕ αποτελεί αναπόσπαστο μέρος, στόχευσε σε μια επεκτατική ανέμελη πιστωτική πολιτική και δεν συνέβαλλε στην γενική ευημερία της κοινωνίας; Μάλιστα, στο μέτωπο της σταθεροποίησης των τιμών απέτυχε οικτρά, καθώς η τιθάσωση του « κρυφού φόρου», του διαβρωτικού φαινομένου των οικονομικών αξιών που ονομάζεται *πληθωρισμός*, δεν επετεύχθη. Ο δείκτης τιμών ακίνητης περιουσίας παρουσίασε τη μεγαλύτερη άνοδο και οι τιμές κατοικιών εκτοξεύθηκαν λόγω της μείωσης των επιτοκίων και της πιστωτικής επέκτασης των στεγαστικών δανείων, που με ζήλο προωθούσαν οι τράπεζες. Έτσι, με τις ευλογίες της εποπτικής αρχής δημιουργήθηκε η *φούσκα* της ακίνητης περιουσίας στην Ελλάδα, όχι τόσο μεγαλοπρεπής όσο αυτής της Αμερικής ή της Ισπανίας, όμως σημαντική, για να οδηγήσει τις ελληνικές τράπεζες στην προσφυγή σε πακέτο διάσωσης (bailout).

Το ερώτημα λοιπόν που ανακύπτει είναι ποιός είναι ο πραγματικός σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος; Στο προοίμιο του Καταστατικού δεν γίνεται καμία αναφορά. Στον διαδικτυακό τόπο της BIS,²³ της Τράπεζας των Διεθνών Διακανονισμών (Bank of International Settlements), που λειτουργεί ως τράπεζα των κεντρικών τραπεζών παγκοσμίως, αναφέρεται με λακωνική συντομία ο σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος, όπου στο ιδιόρρυθμο στυλ της γενικότητας και της ασάφειας αναφέρει: « Η Τράπεζα της Ελλάδος είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος στην Ελλάδα. Σύμφωνα με το Καταστατικό της, ο πρωταρχικός σκοπός είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών». Ουδεμία αναφορά για το «δημόσιο συμφέρον», η φράση ούτε καν εμφανίζεται στο σκοπό. Εν γένει, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες που είναι μέλη του Ευρωσυστήματος τις διακρίνει μια μυστικοπάθεια στη μετοχική σύνθεση και μια αοριστολογία στον προσδιορισμό του σκοπού. Το μπέρδεμα και οι γενικότητες βρίθουν στους διαδικτυακούς τόπους των κεντρικών τραπεζών της Ισπανίας, Ιταλίας, Γερμανίας, ιδίως της Γαλλίας, όπου αυτό που προκαλεί εντύπωση και το διατηρεί ο ερευνητής στην μνήμη του, είναι ότι ιδρύθηκε από τον Ναπολέοντα το Βοναπάρτη το 1800.

Η συνοπτική θεώρηση του σκοπού των κεντρικών τραπεζών θα είναι ελλιπής, εάν δεν γίνει αναφορά σε κεντρικές τράπεζες που βρίσκονται εκτός της σφαίρας του νομισματικού συστήματος της Ευρωζώνης, όπως της Αυστραλίας και του Καναδά. Εδώ πλέον ο αναγνώστης βρίσκεται σε ένα πιο ευχάριστο και οικείο περιβάλλον από κοινωνικής πλευράς, όπου το δημόσιο συμφέρον και η γενική ευημερία της πολιτείας προέχουν. Ως παράδειγμα, η κεντρική τράπεζα της Αυστραλίας στο προοίμιο της αναφέρει: « το καθήκον της Τράπεζας Αποθεματικού της

για τη χειραγώγηση των στοιχείων από την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία: «οι στατιστικολόγοι της κυβέρνησης αφαιρούσαν τις ανατιμημένες ντομάτες από τον δείκτη τιμών του καταναλωτή την ημέρα που γίνονταν η μέτρηση του πληθωρισμού... ή αφαιρούσαν τα λεμόνια κι έβαζαν πορτοκάλια» (Michael Lewis, "Boomerang" 2011 p. 61).

²³ BIS, Central Bank websites, <http://www.bis.org/cbanks.htm>

Αυστραλίας είναι να συνεισφέρει στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, στην πλήρη απασχόληση, και την οικονομική ευημερία και κοινωνική πρόνοια του λαού της Αυστραλίας».²⁴

Ένα άλλο παράδειγμα, που επαναφέρει στη μνήμη μας τις αναμνήσεις του παρελθόντος, οι οποίες παραμένουν νωπές, παρότι έχουν περάσει χρόνια, είναι της Κεντρικής Τράπεζας του Καναδά (Bank of Canada), που προαναφέρθηκε αλλά αξίζει να το υπενθυμίσουμε. Όπως επίσης του Graham Towers, του πρώτου διοικητή της Τράπεζας, που στη διάρκεια της εικοσαετούς θητείας του επέδειξε σπουδαίο ήθος και γνώση της λειτουργίας του τραπεζικού συστήματος και το όνομά του παραμένει μέχρι τώρα στην επικαιρότητα. Παρά τους ισχυρούς ανέμους του *νέο-φιλελευθερισμού* της οικονομικής υπερδύναμης νοτίως των συνόρων του, ο Καναδάς επηρεάστηκε, αλλά συνεχίζει να αποτελεί πρότυπο κοινωνικού κράτους, και μαζί η Bank of Canada. Γι αυτό ο πρωταρχικός σκοπός της κεντρικής τράπεζας του Καναδά, που ιδρύθηκε το 1934, παρέμεινε ο ίδιος: « της προώθησης της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής ευημερίας του Καναδά».²⁵

Γίνεται λοιπόν φανερό τι πανικό και ταραχή προκαλούν στους επιτελείς της Τράπεζας της Ελλάδος, αλλά και στην πολιτική ηγεσία των ελληνικών κυβερνήσεων που διατήρησαν το θεσμικό της πλαίσιο, οι φράσεις «πλήρης απασχόληση», «κοινωνική πρόνοια» και «οικονομική ευημερία.» Πράγματι, είναι ανύπαρκτες στα κείμενα και στο λεξιλόγιό τους. Τώρα η εικόνα είναι πιο καθαρή για να απαντήσουμε αξιόπιστα στο ερώτημα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος της Τράπεζας της Ελλάδος και της συμβολής του στη σημερινή πανωλεθρία του οικονομικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος της χώρας μας. Διεθνώς, μόνο σε έξι κεντρικές τράπεζες, συμπεριλαμβανομένου και του Federal Reserve των Ηνωμένων Πολιτειών, η κυριότητα του μετοχικού κεφαλαίου ανήκει σε ιδιωτικές τράπεζες. ²⁶ Όπως προαναφέρθηκε, το 92% περίπου της μετοχικής σύνθεσης του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας της Ελλάδος δεν είναι γνωστή.

Είναι εισηγμένη εταιρία στο Χρηματιστήριο Αθηνών, οι μετοχές της είναι ονομαστικές, και διέπεται από τους κανονισμούς της χρηματιστηριακής νομοθεσίας και της Κεφαλαιαγοράς. Η μεταβίβαση των μετοχών γίνεται με εγγραφή σε ειδικό βιβλίο και υπογράφεται από τον μεταβιβάζοντα μέτοχο ή του πληρεξουσίου του και του Διοικητού της Τράπεζας.²⁷ Επίσης, σε προσθήκη νέας παραγράφου στο άρθρο 8 αναφέρεται ότι «Δεν δύνανται να κατέχουν μετοχές της Τράπεζας πρόσωπα, επί των οποίων η Τράπεζα ασκεί εποπτεία σύμφωνα με το άρθρο 55^{Α*} ή με διάταξη νόμου, επιχειρήσεις συνδεδεμένες με αυτά, μέλη των διοικητικών συμβουλίων ή διαχειριστές τέτοιων προσώπων, σύζυγοι και συγγενείς αυτών έως δευτέρου βαθμού.»²⁸ Σύμφωνα με τις χρηματιστηριακές διατάξεις, οι μέτοχοι που κατέχουν άνω του 5% ονομαστικών και ανωνύμων μετά ψήφου μετοχών των εταιριών εισηγμένων στο ΧΑΑ, είναι υπόχρεοι να γνωστοποιήσουν το όνομά τους επίσημα (Π Δ 51/92). Κι αυτό σημαίνει ότι κατά μυστηριώδη τρόπο, κανείς μέτοχος της ΤτΕ, πλην του δημοσίου, δεν έχει συμμετοχή άνω του 5%.

²⁴ The Reserve Bank of Australia is Australia's central bank, "its duty is to contribute to the maintenance of price stability, full employment, and the economic prosperity and welfare of the Australian people". <http://www.rba.gov.au>

²⁵ Bank of Canada Act, "To promote the economic and financial welfare of Canada". <http://www.bankofcanada.ca>

²⁶ Marjorie Diane and Robert Pringle, The Central Banks, Viking, 1995.

²⁷ Άρθρο 8, Καταστατικό, Έκδοση Ι', Αθήνα 2013.

²⁸ Η παράγραφος αυτή προστέθηκε με την από 24.4.2012 απόφαση της Γενικής Συνέλευσης που κυρώθηκε με το άρθρο 165 παρ. 7 του Ν. 4099/2012 (ΦΕΚ Α 250/20.12.2012). * Το άρθρο 55^Α αναφέρεται στην άσκηση εποπτείας της ΤτΕ επί των πιστωτικών ιδρυμάτων, ασφαλιστικών εταιριών και επιχειρήσεων που υπόκεινται στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών της οικονομίας. Στόχος της εποπτείας είναι η σταθερότητα του συστήματος.

Το αινιγματικό καθεστώς της ΤτΕ και η συστηματική άρνηση της διοίκησής της να ανακοινώσει δημοσίως τους πραγματικούς μετόχους, αποτελεί παράξενο φαινόμενο στην εποχή της μετάλλαξης του θεσμού των εθνικών κεντρικών τραπεζών, μέλη του Ευρωσυστήματος. Είναι γνωστό, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) έχει το μονοπώλιο της έκδοσης του Ευρώ και τις αρμοδιότητες της άσκησης της νομισματικής πολιτικής. Απλώς οι εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών- μελών της Ευρωζώνης ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Ως συνέπεια, από την υπαγωγή της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ, η Τράπεζα της Ελλάδος απώλεσε τις νευραλγικές λειτουργίες που χαρακτηρίζουν μια κεντρική τράπεζα και ως λογικό συμπέρασμα, είτε η μετοχική της βάση είναι ιδιωτική είτε είναι κρατική, δεν έχει πια τόση σημασία, διότι υπό οιαδήποτε μορφή, υποχρεούται να εφαρμόσει τις οδηγίες της ΕΚΤ. Ωστόσο, έχει μεγάλη σημασία στην περίπτωση εξόδου της χώρας από την Ευρωζώνη. Τότε με σθένος και ευθυκρισία η κυβέρνηση θα χαιρετήσει την ελευθερία από τα δεσμά του ευρώ, με αλλαγή του σκοπού της ΤτΕ και θεμέλιο την κοινωνική ευημερία και πλήρη απασχόληση.

Το παράξενο με την Τράπεζα της Ελλάδος είναι ότι παρόλη την οικονομική καταστροφή που συντελείται, με την ανεργία να ξεπερνάει το 26% και στους νέους το 52%, με τη πτώχεια και τη δυστυχία να παίρνει διαστάσεις επιδημίας και τις επιχειρήσεις να βάζουν λουκέτο, η Τράπεζα παραμένει αδιάφορη, ενώ φέρει μεγάλη ευθύνη για την *de facto* χρεοκοπία της χώρας. Στην πρόσφατη τροποποίηση του Καταστατικού, ουδεμία θεμελιώδης αλλαγή γίνεται σχετικά με τη σχέση που διέπει την ΤτΕ με την κυβέρνηση. Ιδιαίτερα στο άρθρο 4, που είναι αναχρονιστικό, διχαστικό και πλήρως άσχετο για την αντιμετώπιση της βαθιάς οικονομικής, κοινωνικής, και πιστωτικής κρίσης που μαστίζει την Ελλάδα. Τι πράγματι σημαίνει, η σταθερότητα τιμών - που είναι απίθανο να επιτευχθεί από τη φύση του ισχύοντος νομισματικού συστήματος - όταν πάνω από ένα εκατομμύριο ακουσίως άνεργοι είναι στους δρόμους, χιλιάδες επιχειρήσεις μικρές και μεγάλες έχουν πτωχεύσει και φέρελπισ νέοι μεταναστεύουν σε τόπους μακρινούς; Έχουν το γνώθι σαυτών οι συντάκτες του Καταστατικού και αυτοί που σέβονται το θεσμικό πλαίσιο της αρχής της ανεξαρτησίας της , ότι κατανοούν τις συνέπειες της πρότασης «με την επιφύλαξη του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική οικονομική πολιτική της κυβέρνησης;»

Εάν όντως δεν την κατανοούν, πριν η οικονομία οδηγηθεί στα Τάρταρα του Άδη και η κοινωνία στην πλήρη εξαθλίωση και την απόγνωση, είναι καλύτερα να ενημερωθούν ότι παρά φύση διχοτομούν- παραβιάζοντας τους νόμους της οικονομικής επιστήμης- την αλληλεξάρτηση της νομισματικής αρχής και της κυβερνητικής οικονομικής πολιτικής, η οποία συνηγορεί στην προώθηση της ευημερίας της κοινωνίας. Η οικονομία είναι ένας ζωντανός οργανισμός και μεταφορικά αποτελείται από δύο χέρια, το ένα συνιστά τη νομισματική πολιτική και το άλλο τη δημοσιονομική πολιτική και αναγκαία πρέπει να συντονισθούν αρμονικά για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης. Εάν το ένα χέρι νεκρωθεί ή παραλύσει τότε η οικονομία, το σώμα του ανθρώπου, υπολειτουργεί με αποτέλεσμα να αποσταθεροποιηθεί. Αυτό ακριβώς έχει συμβεί με την απερισκεπτη ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωζώνη και ακολουθεί η επεξήγηση.

Για λόγους διασαφήνισης παρατίθεται εκ νέου το άρθρο 4 του Καταστατικού που έχει ως εξής: « Ο πρωταρχικός σκοπός της Τραπεζής της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών. Με την επιφύλαξη του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης». Το άρθρο αυτό είναι θεμελιωμένο σε δύο βασικά αιτήματα του *κλασσικού φιλελευθερισμού* του 18^{ου} αιώνα στη Δυτική Ευρώπη, της αποκαλούμενης

εποχής του Διαφωτισμού. Δηλαδή, του δόγματος της *laissez faire* οικονομίας που διαμορφώθηκε με πρωταγωνιστές τον Adam Smith και τον J.B.Say και έχει ως ιδεολογική αρχή την « ελάχιστη παρέμβαση του κράτους στην αρμονική λειτουργία των αγορών.»²⁹ Το πρώτο αίτημα είναι της «Ουδετερότητας του Χρήματος» (*neutrality of money*) και το δεύτερο ο «Νόμος των Αγορών», που αναφέρεται στη συνέχεια. Στο πρώτο αίτημα είναι θεμελιωμένο το 1^ο σκέλος του άρθρου 4, το οποίο συνιστά το βασικό αίτημα της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του σύγχρονου δόγματος του Μονεταρισμού. Η ιδεολογική αυτή λαίλαπα με αφετηρία την Αμερική έχει συμπαρασύρει όλους, μικρούς και μεγάλους, ιδίως Ευρωπαίους, στο σφαλερό και ολέθριο κήρυγμά της, με αποτέλεσμα την οικονομική δύνη που βιώνουμε σήμερα.

Το 2^ο σκέλος του άρθρου 4 αφορά το αίτημα της «ανεξαρτησίας», το οποίο δεν απορρέει από κάποια παλαιά θεσμική κατοχύρωση των κεντρικών τραπεζών από την πολιτική επιρροή των κυβερνήσεων. Η κατοχύρωση της ανεξαρτησίας δεν είναι παλιά, αλλά είναι καινούργια και θεσπίστηκε με το νομικό πλαίσιο λειτουργίας της ΕΚΤ και του ΕΣΚΤ (Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών). Αυτό ορίζει ότι η ΕΚΤ είναι ανεξάρτητη αρχή από πολιτική επιρροή και πρωταρχικός της στόχος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Επίσης, δεν επιτρέπεται η ΕΚΤ, αλλά ούτε και καμία από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες να ζητήσουν ή να δεχθούν οδηγίες από τις κυβερνήσεις τους ή από οιοδήποτε κράτος-μέλος της ΕΕ, κι αυτή η αρχή πρέπει να γίνει σεβαστή.³⁰ Η παλαιά, ποτέ δεν κατοχυρώθηκε, αλλά επεκράτησε η ιδεολογία, μετά από μια πάλη διάρκειας μεταξύ των επιχειρηματιών και του κράτους για να περιοριστούν, η δαιδαλώδης γραφειοκρατία και οι ρυθμιστικοί κανόνες της αγοράς και του εμπορίου, εξ ου και ο οικονομικός φιλελευθερισμός διεθνώς φέρει την επωνυμία *laissez faire (let do)*, αφήστε να κάνουμε.

Η έννοια της ουδετερότητας του χρήματος κατέχει δεσπόζουσα θέση στη νομισματική θεωρία και είναι στενά συνδεδεμένη με τη σύγχρονη νομισματική πολιτική που εφαρμόζεται από την Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Μας αφορά ιδιαίτερα η κατανόηση της έννοιας, διότι συνδέεται άρρηκτα με τον πρωταρχικό σκοπό της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία, όμως, απώλεσε την αυτονομία: α) την έκδοση του εθνικού νομίσματος, β) τη χάραξη της νομισματικής πολιτικής και γ) την ουσιαστική λειτουργία του δανειστού εσχάτης ανάγκης (*lender of last resort*), μετά την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του Ευρώ. Έτσι, δεν απωλέσθηκε μόνο μέρος της εθνικής κυριαρχίας, αλλά μαζί και η επιτυχής άσκηση της νομισματικής πολιτικής, σε μία χώρα με ιδιαιτερότητες και σημαντικές αποκλείσεις από τα κράτη- μέλη του πυρήνα της Ευρωζώνης. Συνεπώς, το αίτημα της ουδετερότητας είναι ασύμβατο σε μια εισέτι παρασιτική οικονομία με κατεστραμμένη τη βιομηχανική βάση.

Ωστόσο, η παρόρμηση της άωρου ένταξης στη ζώνη του Ευρώ, εδραίωσε ως θεμελιώδη αρχή την ουδετερότητα του χρήματος. Η αποδοχή και ενσωμάτωσή της στον πρωταρχικό σκοπό του καταστατικού χάρτη των κεντρικών τραπεζών, συνιστά την αναβίωση στη σύγχρονη εποχή ενός νομισματικού δόγματος που οι ρίζες του είναι στερεωμένες στον κλασσικό φιλελευθερισμό. Οι ρίζες αυτές εκτείνονται στην ποσοτική θεωρία του χρήματος, που διατυπώθηκε αρχικά τον 16^ο αιώνα, και βασικό θεώρημά της είναι: « η αξία του χρήματος καθορίζεται από την ποσότητά του σε κυκλοφορία». Δηλαδή, το φαινόμενο του πληθωρισμού και του αποπληθωρισμού αποτελεί μια «σταθερή» συνάρτηση της μεταβολής της ποσότητας του χρήματος στην οικονομία.

²⁹ Σπύρος Λαβδιώτης, Η Εποχή του Ατομικισμού, Έσπετρον, Αθήνα 2012, κεφ. Φιλελευθερισμός.

³⁰ European Central Bank, Euro system - ECB: Independence, <http://www.ecb.int/orga/independence>

Οι οικονομολόγοι του κλασικού φιλελευθερισμού είχαν ισχυριστεί ότι η λειτουργία του χρήματος είναι αυτή ακριβώς που διατύπωσε ο J.B. Say : «ότι είναι ένας αγωγός, ένα *conduit* ³¹ της κυκλοφορίας των αγαθών που δεν επηρεάζει καθόλου την πραγματική οικονομία, απλώς διευκολύνει την διαδικασία της.» Το χρήμα είναι ένας απλός αγωγός στη διπλή ανταλλαγή των προϊόντων, διακήρυξε ο ξακουστός Say, και όταν αυτή ολοκληρωθεί τότε θα διαπιστωθεί ότι τα προϊόντα πληρώνονται με προϊόντα. Ο κεντρικός πυλώνας της κλασικής οικονομικής σκέψης είναι η διάσημη ταυτότητα του νόμου της εκκαθάρισης των αγορών του Say : « η προσφορά δημιουργεί την δική της ζήτηση.» Ο Νόμος των Αγορών (*loi des debouches*) είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με το αίτημα της αναλογικότητας της μεταβολής της ποσότητας του χρήματος με το γενικό επίπεδο των τιμών. Η αλληλεξάρτηση των δύο αιτημάτων κατ' ουσίαν *διχοτομεί* τη διαδικασία καθορισμού των τιμών της αγοράς, σε *σχετικές* τιμές στις αγορές των αγαθών και υπηρεσιών και σε *απόλυτες* τιμές στις αγορές του χρήματος, εξ ου και η ονομασία «ουδετερότητα του χρήματος.» Αυτόν το σκοπό άριστα τον επιτελεί το άρθρο 4 του Καταστατικού της Τράπεζας Ελλάδος, υιοθετώντας το αίτημα της κλασικής θεωρίας της ουδετερότητας του χρήματος.

Πράγματι, είναι δύσκολο να γίνει αντιληπτό, πώς ένα πλέγμα υποθέσεων και αιτημάτων στο οποίο στηρίζεται η αποδοχή ή απόρριψη της ουδετερότητας του χρήματος, έχει τόσο μεγάλη επίδραση στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών. Η επίλυση του μυστηρίου, ένα νέο δόγμα θεμελιώθηκε στην αποδοχή του, με την επωνυμία Μονεταρισμός,³² που διακηρύττει ότι ο έλεγχος της προσφοράς του χρήματος είναι ο καθοριστικός συντελεστής της οικονομίας. Επιδεικνύοντας ότι η πρακτική δεν ασκείται 'εκ του ουκ άνευ', υπάρχει πάντοτε το θεωρητικό υπόβαθρο και η *ιδεολογική* προσέγγιση, η οποία είναι φανερή στο Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος. Όταν όμως η ιδεολογία υπερκεράζει την επιστήμη, τότε το λειτουργήμα ασκείται μεροληπτικά και σε τελική ανάλυση είναι επιζήμιο για το δημόσιο συμφέρον.

Το εύλογο λοιπόν ερώτημα που ανακύπτει είναι πως είναι δυνατόν ένα απλό θεώρημα να αποτελέσει τη βασική αιτία δημιουργίας μιας τεράστιας αντεστραμμένης πυραμίδας χρέους, που φέρει το όνομα χρηματοπιστωτικό σύστημα; Όχι δεν είναι η αιτία. Απλώς την συγκάλυψε με τον περίφημο «αγωγό» των κλασικών. Γιατί το χρήμα είναι «ουδέτερο» σημαίνει ότι όλες οι οικονομικές μεταβλητές μαζί και του επιτοκίου- πλην του επιπέδου των τιμών- είναι *ανεξάρτητες* από την προσφορά του χρήματος. Αυτή την πολιτική εφαρμόζει η Συνθήκη του Μάαστριχ, που ορίζει ως αποκλειστικό και μοναδικό στόχο της νομισματικής πολιτικής της ΕΚΤ, την επίτευξη του ελέγχου του γενικού ρυθμού του πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού, ήτοι της σταθερότητας των τιμών. Δηλαδή, εκτός του καθορισμού των τιμών το χρήμα δεν έχει σημασία στη λειτουργία της οικονομίας, όπως είχε δηλώσει ο *par excellence* ιεροκήρυκας του νέο-φιλελευθερισμού Milton Friedman στο βιβλίο του, *Καπιταλισμός και Ελευθερία* : «*Το κεντρικό χαρακτηριστικό της τεχνικής της αγοράς, όπου ο συντονισμός επιτυγχάνεται πλήρως επιδεικνύεται στην απλή ανταλλακτική οικονομία η οποία δεν εμπεριέχει ούτε επιχειρήσεις ούτε χρήμα.*» ³³

³¹ Απλώς ως υπενθύμιση, η λέξη *conduit* (αγωγός, δίαυλος) ήταν η προσφιλής λέξη στις δημόσιες ενημερωτικές ομιλίες του πρώην Διοικητή της ΕΚΤ, Jean-Claude Trichet (2003-2011). Τι είδους δίαυλος είναι το χρήμα, απεδείχθη στη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, με την κατάρρευση του νομισματικού συστήματος που συγκλόνισε την οικουμένη.

³² Το Παιχνίδι Προπετάσματος Καπνού και Καθρεπτών, <http://spiros26.wordpress.com>

³³ Milton Friedman (1912-2006), *Capitalism and Freedom*, University of Chicago, 1962, p.14

Έτσι η Τράπεζα της Ελλάδος υιοθετώντας με ευλάβεια τις αρχές του Μονεταρισμού του ακαδημαϊκού Milton Friedman, συν τις άλλους, συμβούλου της κυβέρνησης και αρχιτέκτονα του 'θαύματος' του νομισματικού συστήματος της Ισλανδίας, άκριτα διχοτόμησε την άσκηση της νομισματικής πολιτικής από την οικονομική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης. Μάλιστα, έσπευσε να τις κατοχυρώσει ως διατάξεις του Καταστατικού, το οποίο επικυρώνεται σε Νόμο του κράτους. Μ' αυτό τον τρόπο άρχισε η άλογη πιστωτική επέκταση των ελληνικών τραπεζών στα Βαλκάνια, κτίζοντας πιστωτικές αντεστραμμένες πυραμίδες στον αέρα και δεν άργησε να επέλθει η συντριβή. Η κοινή λογική υπαγορεύει ότι ένα τέτοιου είδους, *παρά φύσιν*, νομισματικό δημιούργημα θα καταρρεύσει σαν ένα σπίτι από τραπουλόχαρτα με την παραμικρή ευαίσθητη δόνηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, είτε αυτή προκαλείται από τη χρεοκοπία *επισφαλών* κτηματομεσιτικών δανείων, είτε ονομάζεται Lehman Brothers. Το χρηματοπιστωτικό σύστημα, ιδίως της Ευρωζώνης, είναι «εν τη γένεσή του ασταθές.» Γι αυτό οι αξιωματούχοι του, μηδενός εξαιρουμένου, συνεχώς παροτρύνουν τα πνεύματα από την Ευρώπη και πέραν του Ατλαντικού για την πολυπόθητη σταθερότητα (*stability*), μήπως εξευμενίσουν τους δαίμονες και αλλάξουν διαθέσεις αναβάλλοντας την κατεδάφιση της χρηματοπιστωτικής πυραμίδας του χρέους.

Με βάση τη σφαλερή θεωρία του Μονεταρισμού, η οποία έχει πρακτικώς αποτύχει, αλλά επεκράτησε η ιδεολογία, διατυπώθηκε το περιώνυμο δεύτερο σκέλος του άρθρου 4 του Καταστατικού: «με την επιφύλαξη (*without prejudice*) του πρωταρχικού σκοπού η Τράπεζα στηρίζει τη γενική πολιτική της κυβέρνησης» και ήρθαν τα πάνω κάτω στην ελληνική οικονομία. Η ΤτΕ έπαψε επίσημα να παρενοχλείται από τους «πολιτικούς επιστήμονες» της Βουλής των Ελλήνων και οι «επιστήμονες του χρήματος» του Ιδρύματος αδέσμευτοι πλέον παραχώρησαν τις αρμοδιότητές τους στις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της ΕΚΤ. Έτσι δημιουργήθηκε η δυσλειτουργία της ελληνικής οικονομίας, με την πρωτοφανή δημοσιονομική κακοδιαχείριση και την αχαλίνωτη συμπεριφορά του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Και συν τω χρόνο μετετράπη η οικονομία σε δουλοπαροικία χρέους, με τελικό προορισμό την δύνη που βιώνουμε σήμερα. Εξ ου και η επαλήθευση της ρήσης του επιφανούς οικονομολόγου του 20^{ου} αιώνα J.M. Keynes : «*οι ιδέες, είναι αυτές που αργά ή γρήγορα είναι επικίνδυνες για το καλό ή το κακό.*»³⁴

Εν κατακλείδι, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της περιοπτης Τράπεζας της Ελλάδος, είναι αναχρονιστικό, διχάζει την οικονομική πολιτική και αντιμάχεται το δημόσιο συμφέρον αντί να το προωθεί. Αποτελεί τροχοπέδη της ανάπτυξης της χώρας γιατί δεσμεύει την κυβέρνηση σε εξωτερικό δανεισμό και στα βίτσια των αδηφάγων χρηματαγορών. Το Καταστατικό, πλην των αντιφάσεων και αλληλοαναιρέσεων, παραβιάζει την αρχή της αμοιβαιότητας για χάριν τής, μας υπενθυμίζει ο Αριστοτέλης, οι άνθρωποι ενώνονται. Οι διατάξεις είναι θεμελιωμένες στις αρχές της *laissez faire* οικονομίας, που συνάδουν με τις αρχές του φιλελευθερισμού και του *hard core* μονεταρισμού της ΕΚΤ - τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες που υποχρεούνται με ευλάβεια να εφαρμόζει. Το αποτέλεσμα της πολυετούς παραπλάνησης της κοινής γνώμης, με το παίγνιο του «προπετάσματος καπνού και καθρεπτών» της πολιτικής ηγεσίας και της Τράπεζας της Ελλάδος, έθεσε πρώτα σε χρεοκοπία τον συνδαιτυμόνα της, τις ανεκδιήγητες κυβερνήσεις, και απειλεί τώρα να αφανίσει τον ελληνικό λαό μαζί και τη Δημοκρατία. Για τους ανωτέρω λόγους, η κυβέρνηση αντί να σεβαστεί το θεσμικό πλαίσιο, οφείλει ριζικά να το μεταρρυθμίσει.

Σπύρος Λαβδιώτης Αθήνα 2 Ιουνίου 2015

³⁴ J.M.Keynes, *The General Theory of employment, interest, and money*, Harcourt Brace, 1964, p. 384